

Numărul 19

Oradea-mare 21 maiu (3 iunie) 1906.

Anul XLII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Dr. G. Marinescu.

Bărbatul al cărui portret ilustrează pagina aceasta, este unul din cei mai distinși oameni de știință ai României. Cariera pe care își desvoltă talentul și studiile, cariera medicală are într'ânsul un muncitor escelent, care ș-a făcut un nume bine cunoscut nu numai în țară, ci și în străinătate.

El profesor la universitatea din București și membru al Academiei Române, unde în sesiunea generală din anul acesta ș-a ținut discursul de recepțiune. Noi usăm de ocaziunea aceasta spre a-l prezintă cetitorilor.

Încât privește schițarea mai amănunțită a activității sale științifice, credem că este mai potrivit să reproducem o parte din călduroasa vorbire a dlui dr. V. Babeș, prin care i-a răspuns și l-a salutată atuncia în numele Academiei.

Dl dr. V. Babeș este cel mai competent să facă aceasta aprețiare, căci nime ca dsa nu cunoaște atât de complet activitatea științifică a dlui dr. Marinescu, care i-a fost tovarăș de muncă la escelentul institut de bacteriologie și la publicațiuni științifice scoase în străinătate.

Dl dr. V. Babeș ne prezintă nu numai ce a lucrat dl dr. Marinescu în țară pe terenul științei; dar ne zugrăvește tabloul mare al întregii lui activități în străinătate, ceea ce probează valoarea și importanța științifică a muncii sale, aprețiată de mării învățați ai străinătății.

Dl dr. V. Babeș zice:

Dta, născut în anul 1864 la București, unde ți-ai făcut studiile, fiind din frageda dtale copilărie în contact cu poporul, ai fost izbit dela început de starea mizerabilă a țaranului. Inzestrat cu calități superioare, cu o inimă generoasă și o privire justă și scrutătoare, ți-ai putut încă din tinerețe devotă puterile în serviciul patriei pentru a contribui la ridicarea vitalității și valorii sale, pentru a face ca știința română să treacă hotarele țerii și să câștige cetățenie în centrele civilizațiunii.

Te-ai adresat de vreme institutului nostru abia înființat și aveam ocaziune să mă felicit de întrarea acestui element neobosit, dotat cu o dibăcie extraordinară în executarea metodelor celor mai minuțioase și posedând cunoștințe surprinzătoare în literatura medicală. Ai avut geniul muncii și natura îți eră recunoscătoare pentru iubirea cu care o ai îmbrățișat.

Dela început, ori ce obiect de care te-ai interesat, ori ce problemă a naturii pe care ai privit-o, îți livrează secretul seu; am știut poate să stimulez și să dirig în cât-va direcțiunea cercetărilor dtale; dar stimulul cel mai puternic al dtale eră patriotismul înfocat și aprecierea justă a calităților dtale superioare.

Eram fericit a te putea asociă la lucrările institutului; astfel încât, fiind dta încă student, am publicat împreună lucrări a-

Dr. G. Marinescu.

preciate în străinătate. Primele dtale lucrări erau de domeniul bacteriologiei. În acelaș timp ai scris rânduri valoroase despre starea sanitară a țerii și despre reformele necesare facultății noastre de medicină.

Cu inima grea, dar cu convicțiunea că vei face onoare nouă și țerii, — negăsind nicăiri o bursă pentru dta, te-am trimis pe răspunderea mea cu leafa dtale de preparator în străinătate unde, grație muncii dtale, ai fost primit cu brațele deschise în cele mai importante institute din Germania și din Franța.

Pe când în străinătate trăiesc numeroși bursieri, cari tot mereu se vaită de insuficiența bursei lor, cu toate că mulți din ei nu produc nimic, dta dela început ai publicat lucrări științifice senzaționale, arătând o orientare complectă a metoadelor și un spirit critic dirijat spre chestiunile esențiale și spre descoperirea faptelor nouă și importante.

Cu toată activitatea prodigioasă în aceste timpuri, n'ai cheltuit nici modesta leafă pe care ți-am putut-o acordă, ci o parte bună din această foarte modestă sumă a trebuit să o servesc regulat bătrânei mume a dtale. (Aplause. Red.) Și cu toate acestea ai întrebuițat instrumentele și aparatele cele mai scumpe, cele mai moderne cari ți s'au pus la dispozițiune și ai lucrat în intimitate cu cei mai mari savanți, în laboratorii unde alte persoane nu puteau pătrunde sau numai plătind taxe mari.

În adevăr, nu cred să me înșel afirmând că bursele mari produc mai mult rău decât bine și că tocmai cei cu burse mici, fiind forțați să se lupte pentru a se distinge spre a fi primiți în focarele științei și în intimitatea celebrităților, devin uliți țerii.

Scoala fascinantă a lui Charcot la Paris te-a atras și ai fost primit imediat în intimitatea acestui mare cugetător și reformator al neurologiei. Aici te-ai decis în mod definitiv să te consacri acestei științe, în care ai ajuns astăzi unul din conducătorii științifici, respectat de toți prin valoarea lucrărilor dtale.

Ar fi greu să pun în evidență chiar și cele mai importante din cele 150 lucrări științifice ale dtale, încât mă voi mărgini a aminti unele din ele. Cea mai răspândită revistă medicală, »*La Semaine Médicale*« te-a însărcinat pe cheltuelile ei a călătorii în Belgia, în Elveția, în Italia, în Anglia și în Scoția, pentru a studia acolo starea actuală a neurologiei și a raportă despre aceasta în mod critic revistei.

Prin aceste călătorii, în contact cu cei mai autorizați neorologi, ai câștigat pe acest teren o autoritate necontestată.

Ți-ai ales ca obiect principal al studiilor dtale *celula nervoasă*, fiind aceasta cea mai înaltă expresiune a lumii organice, a cărei pătrundere promite deslegarea celor mai importante probleme, nu numai ale boalelor nervoase, dar ale vieții, ale conștiinței și ale gândirii.

Comitetul organizator al congresului dela Moscova te-a ales ca raportor despre celula nervoasă. Ai arătat importanța reacțiunii la distanță a celulei nervoase, ai constatat prin experiențe ingenioase locul celulelor nervoase în măduvă, corespunzând diferiților nervi și funcțiuni, ai pătruns în amănuntele cele mai fine de conduceri nervoase, aplicând teoria neuronelor, și ai găsit fapte importante mai cu seamă asupra nevrofibrilelor la diferite boale nervoase. Pe baza acestei lucrări ai creat terapeutica celulară.

Tot atât de importante sunt lucrările dtale asupra mijloacelor noue de diagnostic și de terapia boalelor nervoase. Ai fost cel dintâi care ai aplicat cinematograful pentru a putea analiză prin acest aparat amănuntele mișcărilor patologice, atât de importante pentru diagnosticul acestei boale.

Publicațiunile cele mai importante din străinătate te socotesc cu mândrie printre colaboratorii lor; astfel ai publicat lucrări importante în Buletinele (*Comptes rendus*) academiilor de științe și de medicină dela Paris, în societățile de biologie și de spitale, de medicină internă și mai cu seamă în cele neurologice franceze și germane, în diferitele congrese internaționale, în manualul important de medicină al lui Brouardel și Gilbert, în revistele *Semaine médicale* și *Presse médicale*, precum și în revistele speciale de neurologie.

Printre colaboratorii dtale străini nu citez decât pe profesorii Gad, Moeli, Pierre Marie, Blocq, Serieux, Raymond, Chantemesse, Widal, Songues.

Atlasul de istologie a sistemului nervos, care se publică sub direcțiunea mea la Berlin, este apreciat mai cu seamă grație colaborării dtale.

Aici în țară, ca și în străinătate, am publicat multe lucrări împreună, asemenea ai conlucrat cu elevii dtale Parhon, Goldstein, Popescu, etc. Prin această colaborare, prin cursuri e și conferințele dtale mult apreciate, ai creat un curent științific puternic și o școală neurologică în țară, fiind apreciată și în străinătate.

Părtinitor convins al lui Claude-Bernard, al metodelor și concepțiunilor sale generale, ai căutat întotdeauna un punct de vedere mai înalt, mai general spre a deduce din lucrările dtale concluziuni importante pentru o pricepere mai profundă a fruncțiunii normale și patologice a sistemului nervos. Aplicând la cele ce se petrec în lupta agenților vătămători ai lumii externe cu sistemul nervos ideile teleologice ale lui Metschnikoff, găsești că aceste teorii nu se pot aplica fără restricțiune asupra celulei nervoase.

Însă în discuțiunile dtale ai știut în totdeauna să remâi demn și obiectiv, constringând și pe adversari a nu părăsi terenul științific.

Dacă ai atacat pe alții, dacă câte odată, ca orice om de valoare, ai fost atacat și contestat de autori mai puțin pregătiți, totdeauna discuțiunile au ramas pur științifice și în cele mai multe cazuri ai știut să desarmezi pe adversarii dtale prin logica iresistibilă a faptelor.

Rare-ori un tinăr abia eșit din facultate a fost primit în țară cu atâta bunăvoință, creându-se pentru dta, înca în anul 1897, o catedră universitară.

În acelaș an ai fost numit medic primar al spitalelor civile, în serviciul creat înadins pentru boalele nervoase. Peste doi ani Academia Română te-a ales membru corespondent.

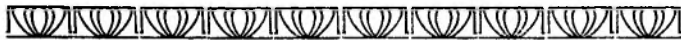
Deci nu ți-a lipsit recunoașterea țerii și a străinătății; însă această recunoaștere nu ți-a servit decât ca un nou stimul de muncă. Ori-ce idee fertilă, ori ce descoperire o examinezi pentru a o face contribuabilă pentru specialitatea dtale și frumosul dtale discurs de primire ca membru titular al Academiei probează aceasta.

Ai căutat de o parte să profiți de toate descoperirile moderne asupra luminii și asupra tuturor felurilor de raze, asupra radiului și heliului, asupra

aerului și apei, asupra aplicațiunii mecanice, asupra odihnei, asupra izolării pentru a le aplică la boalele sistemului nervos și cu o deosebită competență ai studiat *psicoterapia*, expunând rezultatele admirabile ale acestui mod de vindecare creat de marele Charcot, precum și a *opoterapiei*, arătând cum secrețiunile interne ale diferitelor organe pot servi pentru vindecarea boalelor și anume a celor nervoase.

Însă precum ai început discursul dtale cu vederi largi asupra necesității ridicării sănătății țărânului, ai și terminat cu această constantă preocupare patriotică a dtale, aplicând cunoștințele și experiențele dtale pe terenul boalelor nervoase la deslegarea problemelor mari economice și sanitare, insistând în prima linie asupra combaterii tuberculozei și a pelagrei.

Pentru toate acestea, iubite amice, ești binevenit printre noi în incinta Academiei Române. Te salut, colaborator convins și activ în lupta grea și decisivă, care trebuie să o ducem din acest înalt for al Românilor pentru a salvă vitalitatea neamului nostru.

Flori din Raiu.

*C'o albă 'nchipuire, alătura cu mine,
Plutiam, cu sbor de flutur, în sferile sen'ne;
Eram cuprins de-o caldă și dulce 'nfiorare,
De-o imaterială plăcere și-adorare.*

*În aste locuri pline de liniște adâncă,
De-amurg fără de noapte, — un singur dor sta încă
Deștept, rozind simțirea-mi ce-și amintia de lume,
Și dorului acesta eu nu-i puteam da nume.*

*Tovarășul de cale, ghicindu-mi-l pe semne,
Zimbiă; în sbor, de-accea, câtă să me îndemne:
Imi pătrundea gândirea, știă ce-avea să fie,
Zoriă să se termine acea călătorie.*

*O clipă, — care 'n lume pe ore se măsoară, —
Nu prinse-a trece 'ntreagă, și iată ne 'mpresoară
O vie strălucire din raze 'ntreșute
De-argint, de aur, — fire prin foc etern trecute.*

*Iar când privirea noastră, — a mea, cu precădere,
Orbită 'ntâi, — pătrunde splendida scânteiere,
Uimită 'ntrezărește hotar nemărginirii,
Cuprins în perspectiva cea mai măreață-a firii.*

*Grădinile, de care Scriptura ne vorbește,
Câtând să ne înalțe, la ele, sufletește,
Din greul drum al vieții, — îmi stă acum nainte:
Mi-oprîi o clipă sborul să iau mai bine-aminte.*

*Simțiam nevoie-adâncă de-a-mi reculege gândul,
De și să întru 'n ele vedeam că-mi este rândul.
O teamă ne'nțeleasă îmi sugrumă pornirea;
De ce priviam, mai mare mi se făcea uimirea.*

*Cine-ar putea să spună, împodobindu-și graiul,
Splendida măreție ce 'nfățișează Raiul?
Și dulcea armonie a muzicei divine,
Ca calme-a artei, iarăș, s'o poată spune, cine?*

*A noastră 'nchipuire creiază Paradisul
Din frumuseți pe care le cizelează visul.
Dar numai o ființă prin moarte, curățită,
Ar fi în stare-a spune splendoarea înfinită.*

*Tovarășu-mi șoptește: te plimbă-acum în pace,
Admiră, ia aminte anume tot ce-ți place
Și-mi spune, căci am voe, la mia de-ani întreagă,
Să dau cuiva din ceruri ce-i place să aleagă.*

*Imi începui plimbarea, — copil ce se găsește
Între minuni de-odată și lacom le privește,
Și nu știe s'aleagă... Tot ce i-ar fi pe vrere,
Curaj nu are par'că de-a spune și de-a cere.*

*Dar iată că de-o parte, aproape nevăzute,
Zăresc doue tulpine pe-acelaș loc crescute.
Imi desmierdau privirea cu gingașa lor floare,
Necunoscută mie ca formă și culoare.*

*Și, grațios plecate pe tinără tulpină,
Aveau drăgălășie și farmec de virgină,
O tainică lucire de stea 'n amurgul serii,
Când luptă, din adâncuri, a s'arătă vederii...*

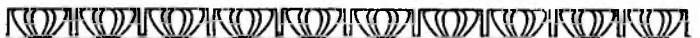
*Cu care flori din lume să aibă-asemănare
Parfumul lor cel dulce? Deșartă căutare.
Roșeața, micșunica... o vagă amintire:
Parfum ceresc ce 'mbată și 'nalță o simțire.*

*Tovarășul îmi zise: Acestea-ți plac, văd bine.
Și nu mă mir. Toți, carii, din lume vin cu mine,
Iși pironesc la ele privire, dor și vrere...
Nedumerit sunt totuș, ce-i face a le cere?"*

*— Îmi plac, e adevărul, răspunsu-i-am îndată.
Că le-au ales și alții, nu-mi este micșorată
Dorința... Nuș'ce farmec revarsă fie-care...
Le voi... Ce flori sunt însă? —*

— Speranță și uitare!

N. Radulescu-Niger.

Proverbe române.

Nici un suiș nu-i fără pogorăș.

*

Cănele alungat cu bastonul nu prinde iepuri.

*

E lesne a pescui în apa tulbure.

*

Lupul își mută părul, dar firea nu.

Istorie africană.

(Urmare.)

Cum am zis, m'am încrezut în norocul soartei oarbe, și aceasta m'a mântuit.

Intr'o după amiazi arzătoare, cum numai în apropierea ecuatorului poate fi, mă trântii istovit de oboseală și foame sub un arbore. Adormii...

Nu știu cât durmii, când mă deșteptară nește strigăte bărbătești.

Inghetai de spaimă.

Acestia de-a bună seamă-s selbatici.

Strigătele veniau din apropierea mea nemijlocită.

Instinctiv mă întinsei după pușcă și voiți a mă sculă răzământu-mă cu anevoie în coate, cum eram slăbit de tot.

În acest moment apărū ca din pământ înaintea mea o grupă de oameni negri, înarmați cu săgeți și sulii.

Surprinderea mea n'a fost mai mare ca a lor, când mă văzură.

Pe fețele lor sclipicioase de negrime ședea un amestec de surprindere zăpăcită de frică neexplicabilă și de așteptare fără sfat.

În mijlocul grupei o figură bărbătească, robustă și corpulentă, cu picturi roșii fantastice pe tot corpul negru, cu verigi de dinte de elefant în mâni și buze, cu o bătă cioturoasă în voluminoasa-i dreaptă, părea a formă centrul stimei generale.

Cât bați în palmi, mă ridicai la înălțimea îndătorirei, ce reclamă poziția mea nouă. Eră evident, că acesta eră un cap de trib, un fel de rege.

Mă aplicai profund înaintea alteței văpsite și făcui toate posibilele semne de pace.

Alteța sa regală se apropia cu uimire și neîncredere de mine, mă scrută din toate laturile, își suci capul, își bătū buzele verigate, și mă prinse de barbă, care în călătoria mea de un an și jumătate crescuse bineșor.

Zimbirea lui trecū în ris vesel, după ce se convingse prin trageri line, repetate de mai multe ori, că barba-mi stufoasă constituie în adevăr o parte integrantă a corpului meu.

Alteța sa părea încântat. Îmi netezi barba cu ochii lucitori de plăcere, își cufundă degetele noduroase în ea, rise cu hohot și începū a sări de bucurie.

Mișcările lui erau de tot comice, cu atât mai vartos, că o coadă lungă de bou, aplicată ca ornament nerezistibil, pe șelele lui goale, se ridică, se încovoia, se sucia, se cârligă după săriturile ridicule ce le făcea negrul. Ți-se părea că joacă o moimă uriașă, care a înebunit.

Eticheta țerii impunea, ca semnalul de voce bună, dat de Alteța sa, să pună în mișcare și membrele curtenilor sei.

Și în adevăr, de odată se ridică cu putere vehementă un urlat îngrozitor, însoțit de mișcări ridicule, de suciri bizare de membre.

Nici odată nu avui ocaziune a mă delectă într'un balet mai drăcesc, ca acesta ce fu produs cu furie elementară în afunzimea tainică a Africeii, în onoarea barbei mele fălăitoare.

Sfîma ce mi-se făcea, mă copleșia cu desevărsire. Politeța îmi spunea că datoresc revangiere.

Îmi ridicai deci pușca în aer, slobozii un strigăt cumplit și începui a face și eu grimase din mâni și picioare.

Să fi văzut numai efectul strălucit ce a produs defectoasa mea desteritate în știința Terpsichorei!

Aplauzele cele mai frenetice, urările cele mai zgomotoase, ce umple de fericire delirantă inimile baletistelor fluturătoare, e numai o bornăire debilă, adormitoare, ce o produc vara roii de muște, față de uraganul selbatic cu care fu încununat micul meu debut de balet.

Ți-se părea că însuflețirea negrilor a imitat urletul leilor cumpliti, ca să-și depună în mod demn de arta perfecțiunii supreme, omagiile admirațiunii înaintea picioarelor mele, ce se suciau ca în șurube.

Când însuflețirea-și ajunsese culmea, când fețele tuturor erau schimosite de veselia turbată, îmi descărcai pușca.

Varga magică a preoților egipteni n'ar fi fost în stare să producă mai repentină și mai perfectă tăcere, ca ceea ce urmă momentan detunăturii de pușcă.

Membrele ce se învărtiau, remaseră încremenite, gurile buzate se căscară în uimirea fără seamăn, marea viforoasă a urletelor de bucurie își luă suprafața nemișcată, lucie, moartă a unei oglinzi.

Producțiunea se sfârși, succesul obținut eră peste visare de perfect.

În ochii selbaticilor, devenii ființă superioară.

Alteța sa își veni mai întâi în ori. Își aruncă armele și bătă făcând semne de pace, pe cari le repetai cu desteritatea maimuțelor.

Sfârșitul scenelor fu, că pornii de-a dreapta regelui ca oaspele seu admirat.

Cum ne puserăm în cale, văzui de unde preveniră strigătele puternice, cari mă deșteptară din somn.

Înaintea mea și a regelui mergeau în distanță cuvenită doi bărbați cari tot la zece pași se întorceau spre noi, strigau cât le luă gura niște vorbe scurte, făceau din mâni semne de mirare, apoi se trântiau cu fața în jos la pământ.

Atunci încă nu pricepeam ce însemnau aceste exclamări. Căci în Africa mai fiecare trib își are limba sa proprie, care de și seamănă cu cea învecinate, totuș nu poate fi înțeleasă la primul auz.

Peste puțin timp mă împretinii într'atâta cu limba oamenilor mei, că putui înțelege ce însemnau exclamările aceste.

Erau niște cuvinte de onoare, epitete înălțătoare, cu cari laudau însușirile nobile ale suveranului valoros.

Trebuie să știți că numai după principiile de onoare africană puteau fi considerate aceste exclamări drept numiri măgulitoare.

Sunt sigur, că nici un european nu s'ar simți onorat, de i-ar strigă în auzul lumei „Bou puternic“, „Taur infuriat“, „Tigru setos de sânge omenesc“, „Leu înfricoșat“.

Regelui negru de acestea îi strigau, ori unde apărea. Cu toate acestea pe fața lui apărea espreșiunea mulțumirii, în ținuta lui făloasă se întrecă încrederea măiestroasă, la auzul ăstorfel de numiri gin-gașe. Câte case, atâtea năravuri.

Peste câte-va ore ajunserăm la satul selbaticilor.

Satul acesta părea o mică fortăreață, pentru-că era încunjurat de toate părțile cu pari lungi ascuțiți, bătăuți unul lângă altul.

În partea locuinței regale mă așteptă o surprindere neplăcută, care putea fi numită și înfiorătoare.

De pe stâlpii porții se rânjiau la mine o mulțime de cranii omenesți, ca și când s'ar bucură de sosirea mea.

Acest incident mă făcū să mă conving cu re-ceala în spate, că moravurile regelui, al căruia oaspe devenii din nenorocire, nu-s prea blânde.

Intrarăm în curte.

cioare, să poată întră pe gaura mică rotundă ce serviă de ușe la bordeiul țuțuiat ca o claie uriașe de fân.

Stăpânul meu îmi făcū semn să-i urmez exemplul.

Intrai și eu în salonul splendid al suveranului african.

E drept că mobilierul simplu, dur, nu putea fi conisiderat ca elegant din punct de vedere european; însă covoarele frumoase de pei de leu și tigrii așternute pe pământul bătucit al bordeiului, ar fi putut ocupă loc și în salonul unei dame de rang înalt.

Alteța sa urlă odată înfricoșat, și apărură mai

Biserica din Șișești.

Aici groaza îmi crescū până la gradul cel mai nalt. Prospectul ce mi-se înfătoșă era de tot neliniștitor pentru mine.

În mijlocul curții, înaintea bordeiului regal, își întindea crengile spațioase un arbore secular încărcat de cranii albe omenesți. Un arbore cu fructe mai rare nici închipuî nu ți-ai putea.

Ajunsei înaintea bordeiului. Alteța sa binevoî a se demite să-și schimbe poziția verticală a spinării sale regale în cea orizontală. Brâncile sale atinseră țărina pământului, ca așa, străformat în ființă cu patru pi-

mulți servi cu fețele spăriate. Le dădū ordin să pregătească cele trebuincioase pentru mâncare.

Nu peste mult timp intrară în bordei mai mulți bărbați, cari, după stima ce o observau față de ei servitorii regelui, păreau niște oameni frunțași.

Nici nu mă înșelai în presupunerea mea logică.

Regele mă prezentă ca pe o minune rară oaspeților sei. Barba mea stârni și la aceștia admirațiune.

Nu voi descrie toate amănuntele prânzului, căci istorisirea ni-s'ar prea întinde. Observ numai atâta, că eu după cele văzute mă ferii de gustarea cărnuri-

lor suspecte puse în blide mari de lut, mă îndestulii cu laptele de capră ce mi-se oferi. Provenința acestuia era cel puțin sigură.

După prânz mă delectară plăceri nouă.

Oamenii frunțași, la semnul regelui, se depărtară, și locul lor îl ocupară vre-o douezeci de femei, care de care mai întunecată.

Toate erau însă tinere și cu ochii lucitori. Al-teța sa regală, precum se vedea, era un stimător mare al frumosului, căci corul naiadelor sale erau alese cu gust deosebit.

Piele mai scilpicioasă de negrime, ochii mai albi și mai bulbucăți, buze mai groase, mai iritătoare, dinți mai sănătoși, colecțiune mai bogată de diferite grade de turtire a nasurilor verigate, sinuri mai voluptuoase, brațe mai rotunde, mișcări mai grațioase, versuri mai dulci, decât cum aveau aceste nimfe exotice, n'ai putut găsi nici cu vestita lampă a bătrânului Diogene.

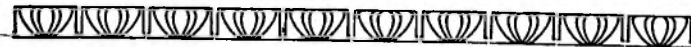
Și în raiul acesta de fericire delirantă de frumusețe orbitoare, de farmec îmbătător, nu se putea delecta nime afară de regele favorit de soarte!

N'aveți ce ride, fraților, de grațiile acestor femei. Nimic în lumea aceasta nu e mai relativ ca frumuseța. Vină-vă în minte narațiunea călătoriilor din Africa, ale lui Livingstone, Stanley și ale altora, cum li-s'a schimbat simțul de frumuseță, după ce au trăit mai mulți ani între negri, fără de a da față cu europeni.

Coloarea neagră a pielii nu e respingătoare, după ce omul se dedă cu ea. Aceasta vi-o spun din experiență. Stanley afirmă, că întorcându-se după mai mulți ani din societatea negrilor africani, impresiunea ce o făcu asupra lui vederea oamenilor de rasă caucasică, nu fu nici decât desavantajoasă pentru negri. Oamenii de soiul nostru i-se părură de tot slăbiți, fără pic de sânge în vine, niște umbre slăbănoage ce pribesc în jurul mormintelor deschise deja.

(Finea va urmă).

Tit Chitul.

Pe aripi de gând...

*Pe aripi de gând sbură-voi departe,
Pustiul să-l perd în gânduri streine
Și soartea s'o uit în luciul albastru
Al dalbelor lumi cu visuri senine.*

*Sbori gândule, sboară și frâul de aur
Să uu-l perzi fugare, doar colo la fântă...
De dor păgânul în cale ți-o sta,
Tu gândule sboară și 'n ciuda lui cântă!*

*Acolo departe în mândrul palat
Al visului dalb te oprește fugare...
Nu-ți tremure coama, când ochii-ți vedea-va
Stând reci ca de ghiață înalte altare!*

*Căci nu știu fugare de n'am greșit fântă
Și nu știu de dorul, ori trudnica soarte
Intorsu-mi-a drumul spre alte lăcașuri,
Ce par stăpânite de vecinica moarte?...*

V. Nițescu.

S'a risipit în dureri.

(Urmare).

Coperișul nou strălucește din depărtare unde vezi intrând pe nesfârșite tinerețe frumos deschisite. Se aude clarinet îngânat de glas de laută; se începuse hora. Lina Mărului se legănă măestos în fruntea jocului, scăldată în picuri ferbinți; Ghiță o învărtia prea de clacă și așa țîșniă din față sudoarea ca suc din coaja de portocală. Se aveau dragi din cale afară, îi știau mulți, dar lui Ghiță nu-i făcea necaz o treabă de felul ăsta, ci se uită noros la ori-ce prietin ce o chemă la joc; nu odată s'a și gurit cu prietini, că-i osteniau pe Lina...

Nu mai era Ghiță cel de mainainte. Hoța de față i-a încălțit itele minții și așa isprăvile îi eșiau tot pe dos. Din fire era el senin, dar dela șezătoare, unde i-a furat Linii vremea cu povestiri, nu era neted la lucru, căci îl munciau doruri... O avea drag pe Lina. — Nu trecea zi după zi, ca el să nu treacă pe la grădina Mărului, să o vadă pe Linuța și să-i spună o vorbă cât un mugure de fag măcar. În treacăt la izvor se făcea Ghiță mușunoi lângă trunchiul plopului, de-acolo o măsură cu ochii cum se strecură printre case, mai se ivia și în pragul porții și schimbă câte un zimbet.

* * *

Când s'a întors Lina de cătră Ghiță, se împlinise un an. L-ar fi avut drag și mai departe, căci era cu stăricică de seamă și cumpenit la stat, de să-l scoți printr'un inel, dar gurile multe zic, și așa s'a destrămat pânza dragostei ce o țesură împreună. Sminteli nu avea feciorul Mândrului, numai atâta că o prea îngrădiă pe Lina de alții. El se credea stăpân pe vreile ei, ca și când ar fi beut dintr'un păhar cu ea la altar.

Când o învărtiau la joc, lui Ghiță i-se zburliau sprincenele de necaz, iar când schimbă vorbe cu ea vr'un flăcău, îi venia să-i facă părul homăltoc, că se atinge de zambila lui. Lina roșiă ca floarea macului la joc, și nu atâta de căldură, cât de rușine. Ghiță adevă o smulgea dela ceialalți flăcăi din mâni, când aceia voiau să se aștearnă la joc cu Lina; odată a scos-o din fire și l-a smerit c'o izbitură voinică de-a pus în tăcute lumea adunată în casa Tomii. A îndrăznit Lina, căci simția că-i piere din suflet zi după zi, căldura ce avuse față de Ghiță; o prea îngrădiă cu dragostea, o prea oblonia de lume și așa robie nu-i venia la socoteală.

Simția Ghiță cum se întrăinează Lina de el clipă de clipă; îi părea că i-se sugă din sânge, cum storci mustul din mărul dulce. Intr'o zi aude vestea că Lina are pețitori, trei la numer. Il fug răceli împreunate cu slăbie, se face galbăn ca fagurul stors de miere. În cap simte izbituri dureroase. În încălciala gândurilor, umple șese pușcături, închide roata și înfundă pistolul în sân. Mai ia cu sine doi prietini, își bat și aceia prav în țevi, apoi pământ și zdrențe, ca în amurg să tragă cocoșul în jurul casei Mărului. Pocniă Ghiță în aer, să i-se mai scurgă din venin și înghețe sângele în oasele celor ce ar îndrăzni să-i ducă pe Lina.

Tot satul știa de îndrăznelile lui Ghiță; când se nimeria vorbă de fata Mărului, spumegând spunea,

că îl inneacă în plumbi pe cel-ce ar cuteză să-i pețască dragostea... Il negriá amarul..

* * *

E zi limpede de vară. Pe cer ies în răstimpuri picuri de luminiș, cari cu luna împreună, dau o lume de frumuseți.

Măndru bătrânul, ședea pe prispă în cernitul luminei; feciorul încă s'a dat aproape de el. Se dau la vorbă de una, de alta, că așa rumpând firul vorbeii aici, și legându-l acolo, să poposască puțin la pețit.

— Tatá! ce ai zice să pețesc pe Lina Mărului?...

Când a spus vorba din urmă, graiul i-s'a strâns într'un mod, ce eșiá anevoie; ca cel din fund de poloboc.

...e harnică și sănătoasă, tatá, — chiar acum o cercă trei feciori din alte sate și de ce să o lăsăm dinaintea ochilor...

— Eu fiule — începú bătrânul, cu glas plin de cumpeneală — stau la vrerea ta, dacă-ți place fata... ia cu tine pe unchiu-to și de vrei pe Sandru și-ți vezi de lucru...

Sufletul lui Ghiță s'a mai mulcomit având învoiala tătâne-so, — prin minte îi treceau gânduri cu ințeleșul, — merg să văd mai are Lina vre-o schinteie de dragoste pentru mine, de nu m'a uitat cu desevărsire, o iau cu mine, o fac nevasta mea.

Intr'o zi după amurg și-a luat Ghiță cu sine pe Sandu și pe Toader a lui Rășnită și a plecat la Mitrú Mărului. Cănele, la intrare lărmiuí nebunește, ca pe hoți; se ivește Lina, și-i scoate dela Micu din ghițare.

— Bună seara!

— Să fiți sănătoși! răspunde Lina, încálcindu-se în vorbe.

— Toți acasă!

— Toți...

Mărul e om cu chibzuială limpede. Pe oamenii lui Ghiță îi poștește la masă sub icoana Preceștei, le dá cinste creștinească, în vârf cu un gurgoiu de vin.

— Mi-ți iertá, că vă dau câte un păhar de vin! zimbíá Măru cu sticla în mâni.

— Vinu ăsta, flámând ori peste ciná fiind, nu va face stricare! Ține Toadere de ici, tu Sandule nu te ferí de ce-i bun... Dzeu v'a adus în casa mea, fraților; cel ce ține cerurile ajută-ne la toate, lucrul în care umblați fie-vă norocos. Cinstesc pentru tineri.

Incep vorbele, descos lumea în toate formele și pe la sfârșite descoperé Toader gândul, ce-i poartá la Măru. Căldură ori receală simțiá atunci Lina și Ghiță, numai un măsurător cu argint viu ar fi știut spune. Se uitau pe furiș unul la altul, clipiau pe nere-suflete, cu inima setoasă de ispravá asupra lor. Lina să-i spuná vorba din urmă, să nu mai ținá nădejde la ea; lui Ghiță iar i-se umpleau rărunchii cu întunec, sufletul îl năpădiá ceață grea; se învârtí casa cu Ghiță...

— Fata mea, dragii mei, are mulți pețitori, alegă-și ea, care va crede că-i mai de seamă. Mă voiú sfátuí cu ea, ș-atunci voiú spune vrerea ei.

— Vă mulțámim de cinste, și vă poftim sălaș curat... eșiau dela Măru.

Afará îngânare de mirosuri; otavá proaspătă, cumláu înflorit și amestec de ierburi bătea în față. Pe la marginile bolții se clátin norii zdrentuíți, ascunzând în dos luna...

Prin păcura nopții se strecor toți trei cu neindestulare în suflet. Nu li-s'a spus vorbă oarzană, pe cele vorbite nu pot cládi multe. Pieptul lui Ghiță bătea în vâlvătai, crerii îi vâjoiau, iar la inimă simțiá că-l strânge ceva ca și la icuite.

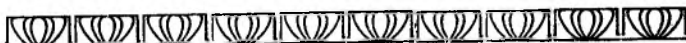
Erá om cucernic, luá naturá în toate praznicile; știá că-i păcat răzbunarea, dar pe Lina și-a pus de gând să n'o lese nimărui; mainainte când îi furá pălăria și i-o dichichisiá cu flori, apoi odatá i-a spus cu genele date în jos „voi fi a ta“ și acum dá uitării făgăduiala... Slăbiá Ghiță văzând cu ochii.

O pețiau pe Lina într'una; un pâlc de oameni veniá, altul eșiá dela Măru; dar înzadar, căci toți căutau apoi de însurate în alte părți.

Nu o lăsau pe Lina, că n'ar fi pe plac, căci o alunuță de fatá ca ea, nu erá alta; dar vestea că Ghiță îl ia la ținá pe cel-ce ar vrea să-și ținá nuntá cu Lina, — se împrăștie în toate părțile. Strábătuse la urechea tuturor dragostea fără margini a lui Ghiță, și la raclá nu-i veniá nici unei finereți să se gândească. Dela bătráni auziserá ei, că dragostea-i nebuná, — și pe Ghiță nu-l credea nime mai îngăduit la dragoste ca și pe alții.

(Finea va urmá).

Petru Popa.

Morarul.

*La capul satului stă moara
Tăcută, tristă și pustie;
Un corb din vârful ei se uită,
Departe-'n zarea alburie!...*

*S'a 'ntins zăbranic peste fire
Și pomii stau în promoroacă,
In liniștea patriarhală —
Se perd rásunete de toacă...*

*Și iazu-i sec și roata doarme
Și nimeni nu s'abate 'n cale,
Doar vântu 'n coperișul morii
Doinește câte-odat' cu jale.*

*Bătrân și gârbovit de vremuri,
C'un braț de vreascuri subsuoară,
In cărje sprijinit, morarul,
Pe-o potecuță 'ncet coboară.*

*Și-ajuns în bătătura morii,
Mai cat'-odată în lunga cale,
Cum se desprinde și se lasă
Amurgu 'n liniștita vale.*

*Ai lui, o parte-s duși în »Țară«,
Iar cealaltă stă sub glie;
Și singur a remas de straje,
La moara tristă și pustie!...*

I. Enescu.

SALON

Puncte de vedere.

Când cu primirea triumfală, ce atât de timpuriu s'a făcut în Regat, lui O. Goga, eram tot cu frica în spate, să nu ni-l ademenească Bucureștii, și pe acest scriitor, ca pe atâția alții. Cu atât mai vârtos, că pilde avea berechet, și că la noi s'a format, aproape neclintită, părerea, că un talent numai în țară poate eși cu adevărat la iveală. Decât, o privire mai în adâncul chestiei, risipi în pripă teama mea.

De ce au fugit dela noi, Coșbuc, Iosif, Slavici, și alții? Pentru-că, la noi nu aveau teren de activitate. Aceasta se înțelegea până acum așa, că la noi nu se găsiă un public destul de numărös pentru ca să asculte glasul cântărețului și să-i dea astfel resplată; nu se găsiă un public cu o cultură artistică superioară, care să știe prețui după exigențe, frumosul în creațiile scriitorului, și pe urmă — să fim o leacă mai realiști — ocupațiile artistice, exclusiv, nu asigurau traiul de toate zilele, tot din pricina numărului mic și a lipsei de gust din partea publicului. Ei și mai una. Artiștii nu aveau aici, dincoace, sincer admiratori (înțeleg, prietini intimi) și nu aveau tovarăși de credințe și muncă.

Acum toate aceste împrejurări nu mai turbură și nu mai duc la anomalii. Clasa inteligentă dela noi, o specifică clasă socială românească, ce nu e nici burghezime, nu e nici elită, ci, cum s'ar zice, o sănătoasă clasă de cărturari (intelectuali ce trag foarte spre democratizm), — aceasta clasă, societate, e acum în deplină desfășurare, de numer și de vlagă. Societatea ungureană astăzi e o masă puternică, harnică de a înțelege pe scriitorii ei, și a-i ridică la resplata ce li-se cuvine.

Al doilea motiv, cel mai sublim, e, că astăzi un scriitor ungurean, poate să câștige simpatia și încrederea publicului din Regat, și fără ca să treacă hotarele. Va fi veșnicul merit, de importanță revoluționară, a Luceafărului (indeosebi, de când dl Tăslăuan îl direge), că a surpat granițele ce despărțiau până acum literatura din Regat, și cea din Ungaria, cu totul protivnice în spirit. Prin aceea, că a câștigat revistei colaborația fruntașilor scriitori din România, și a izbutit să dea Luceafărului o ne mai pomenită răspândire, în țară: dl Tăslăuan a pus în faptă mult dorita idee a unității noastre culturale. Firește o mare parte a meritului se cuvine și Sămănătorului (care trebuie identificat cu dl Iorga), care pornise curentul național-poporal, singurul posibil pentru izbândirea unității culturale. Tocmai curentele franțuzite, ce stăpâneau până mai dăunăzi în regat, au fost de vină, că așa de urât ne desbinaserăm, în privința literaturii (ochiul culturei), după frumoasele începuturi ale Junimei. Curentele acelea nu se potriveau de loc cu firea noastră, cu trebuințele noastre, cu tradițiile și aspirațiile noastre. A trebuit să vină cu mântuirea, curentul organizat și lămurit de dl Iorga, ca și un

curent, a cărui producții literare sunt singure apte, a ne pasiona și interesă și pe noi. Un act de creație importantă și acesta.

La toată întâmplarea e un fenomen caracteristic, că principiile de artă, mărturisite de „Sămănătorul“, la noi cu mult mai de grabă și mai adânc au prins rădăcină decât în Regat; la noi au aflat mai întâi resunet, și la noi mai mulți ciraci. Căutați prin librăriile noastre, și acolo veți găsi cu grămada cărți de ale lui Sadovean, Iorga, Ciocârlan, Iosif etc., pe când volumele lui Lecca, Ovid Densușan, ș. a. (nici de numele lor nu-mi aduc aminte de grabă), nici nu încearcă să treacă hotarele. — *Nu cred să greșesc, afirmând, că curentul național-poporal, propriaminte dincoace s'a plămădit.* De-ací se esplică ura cozmopolitilor în contra ardelenizmului. Direcția literaturii, urmată și durată de Sămănătorul, la noi ezistase de mainainte, binisor, ca un rezultat natural al situației noastre, și a vieții noastre sociale. Ezistă însă numai în germene, rezlățită, (să nu uitați de activitatea lui Coșbuc și Slavici), inconștientă, întunecată une-ori de ezერი fanatice. A trebuit să vină dl Iorga, ca să adune într'o singură alvie lată, afundă, și vânjoasă, riulețele împrăștiate, va să zică, să cuprindă în sistem credințele încă nu deplin formulate, și cu ajutorul vajnicei pleiade de scriitori, din jurul dsale, să cristallizeze acele credințe, și să le aducă mai aproape de sufletul mulțimei.

Iar, una să se știe, că unitatea noastră culturală e condiția de existență a neamului românesc din Ungaria. Fără de aceasta, până ce crâmpeii poporului român, amestecat cu atâtea alte limbi, nu are conștiința deplină a unității culturale, nu are nici conștiința și încrederea destul de energică, pentru a-și păstră și politicește caracterul seu național, ne molsipit.

...Și Goga nu va fi deci nevoit să ne părăsească de dragul gloriei și a tihnei. Acum e cu totul indiferent, pentru popularitatea lui, dacă el șede în Sibiu, ori în București...

De altă parte, mă surprinde faptul, că și pe Goga, cei din țeară, publicul și mai cu seamă criticii, l-au scos la iveală. Până ce critica de dincolo nu s'a pronunțat, stăruitor și adânc, asupra poeziei lui, el nu a fost, în ochii cețitorilor, acela care este acum. Aceasta însă numai atât dovedește, că noi, dincoace, încă nu avem adevărați făuritori, și îndreptători de curente. Teoretici! Ori să zicem: nu avem esteticieni erudiți. — Fuga adaug însă: unitatea culturală suplinește lipsele; nu e nevoie ca să-i avem noi de dincoace ai noștri, căci privirea celor de dincolo este aruncată cu aceeaș grijă și asupra mișcării literare de dincoace.

Sever C. Dan.

H A Z.

O domnișoară bătrână, eșiă dintr'o prăvălie, cu un pachet de târgueli.

— Ți-ai făcut o nouă provizie, îi zise o prietenă.

— Vai de mine, dragă, m'am ruinat, am cumpărat o mulțime de lucruri, între cari și șese periute de dinți.

— Una pentru fiecare dinte, zise, „buna“ prietenă.

Femeile române și limba noastră.

Am reprodus într'unul din numerele trecute (15) critica ce dl A. D. Xenopol a făcut franțuzomaniei nemărginite ce domnește în România.

Acum cetim în „Cronica“ din București, sub titlul pus în capul acestor rânduri, un articolaș care se ocupă anume cu limba ce vorbesc femeile de acolo.

E trist tabloul ce ni se prezintă, dar e bine să-l cunoaștem.

Iată-l:

Sexul frumos, atât din clasele înalte, cât și din cele mijlocii suferă, după cum e știut, de franțuzomanie. Ba chiar și în treptele de jos ale societății noastre, femeile cu deosebire, țin să ciripească într'un chip adesea caraghios: *bonsoir, merci*, etc. Ceva mai mult: sunt familii de ciocolași, de priveniți la situațiuni bune, în care limba românească este cu totul nesocotită, fiind considerată ca o limbă grosolană, bună numai de întrebuințat în vorbirea cu servitorii. Da sunt adevărate aceste lucruri, de și ele par a fi povestiri din vremurile fanariote.

Și acum o întrebare. Dacă toată lumea la noi, și în special femeile, iubesc atâta Franța, imitând în mod, în apucături, în totul, și întrebuințând până și graiul grațioaselor franceze, — de ce nu caută a le imita și în patriotizmul lor? Câte pilde frumoase n'am putea lua dela sora mai mare Franța, locul unde s'au plămădit și de unde au zburat atâtea gânduri și fapte mari! Dar noi suntem deprinși a imita în rău.

S'a mai vorbit de multe ori, că, doamnelor franceze se datorește în primul rând farmecul, ușorința și eleganța limbei lui Corneille. Acolo, la Rambouillet, de cătră femeile franceze s'a cioplit, s'a lustruit limba de toate asperitățile, reeșind la lumină mai plină de strălucire, ca un diamant pur scos la iveală, curățit de ori-ce amestec străin. E drept, mai târziu mișcarea asta sănătoasă când a degenerat, când a început a deveni caraghioasă printre doamnele din provincie, Molière a ridiculizat minunat ceea ce eră dus la exces în „*Les Précieuses*“

Și noi avem în Capitală o societate a femeilor române, formate din doamnele și domnișoarele cele mai distinse și mai culte ale elitei noastre sociale, — dar se cultivă oare, așa cum se cuvine, limba patriei în sânul acestei societăți? Cu durere constat, nu. Chiar când dl Ovid Densușianu a vorbit despre *Limba românească*, membrele asociației au întrebuințat limba franceză, au felicitat pe conferențiar tot în franțuzește, și ca culme... dl Densușianu a mulțumit în aceeași limbă.

În ce stare tristă ne aflăm, în acel moment în care propovăduim o idee, singuri o și combatem prin purtarea noastră. Desigur, sau că suntem lipsiți de voință, sau că însăși mentalitatea noastră e dubioasă.

Și totuș cât n'ar putea face dnele române spre a da limbei românești eleganța și strălucirea pe care o admirăm la limba fraților francezi!

Femeia are acel „ceva“ dulce, suav, care îmblânzește, înobilează și dă farmec ori-cui lucru ce intră sub privigherea, sub îngrijirile ei dumnezeiești. Iar limba românească intrată odată în paza femeilor române, fiți siguri că ar eși atât de frumoasă, încât singuri noi ne-am minună văzând schimbarea.

Dar să așteptăm și să nădăjduim: *mieux tard que...*

Radu Muger.

LITERATURĂ.

Academia Română și jubileul regelui Carol. Vineri la 12/25 maiu Academia Română a ținut o ședință solemnă, spre a serba cei 40 de ani de domnie a Regelui Carol. A asistat foarte multă lume. Dl I. Kalinderu, președintele Academiei, a rostit o cuvântare ocazională. Dsa a reamintit că între faptele mari ale istoriei României, doue sunt cele mai fericite: Urîrea principatelor și alegerea de Domn a lui Carol I de Hohenzollern. Apoi a insistat pe larg asupra marilor progrese sevârșite sub domnia Regelui Carol, și a făcut istoricul dezvoltării Academiei Române, înființată la 1 aprilie 1866 ca „Societate literară“. Aduce apoi omagii de adâncă recunoștință Regelui și Familiei Regale. Cuvântarea dlui Kalinderu a fost ascultată în picioare de întreaga asistență. Dl A. D. Xenopol a ținut în urmă o conferență despre domnia Regelui Carol, și despre progresele, în toate privințele, realizate de poporul român în cei 40 de ani de domnie.

Jubileul de 40 de ani al „Convorbirilor Literare“. Anul acesta se împlinesc 40 de ani, de când societatea „Junimea“ a înființat la Iași revista „Convorbiri Literare“. Redacția numitei reviste, mutată de atunci la București, serbează aniversarea aceasta atât de importantă, printr'un numer jubilar, întrunind într'un volum broșurile de martie, aprilie și maiu. Rolul de mare însămnătate al „Convorbirilor Literare“ în dezvoltarea literaturii noastre, este mult mai cunoscut, decât să fie necesar a-l schița aici mai pe larg. A produs o epocă literară, un curent nou în cultivarea limbei, combătând direcțiunea latinistă de mainainte și ridicând steagul mai românesc, mai popular. O mulțime de talente s'au pus în serviciul acestui nou program, care apoi a cucerit o mare parte a tinerimei. Primul redactor a fost dl Iacob Negruzzi, care a condus revista 13 ani. Aztăzi redactorul revistei este dl Ioan Bogdan. Numerul jubilar are în frunte portretele întemeietorilor „Convorbirilor Literare“. Aceștia au fost: T. Maiorescu, O. P. Carp, Th. Rosetti, Iacob Negruzzi, și V. Pogor. Apoi urmează lecturile. În primul loc se prezintă dl Iac. Negruzzi, care descrie întemeierea revistei. Apoi urmează T. Maiorescu, cu raportul său despre poeziile lui O. Goga, cetit în sesiunea generală din urmă a Academiei Române. Vin: O. P. Carp, T. Rosetti, V. Gane, A. Naum, D. Ollanescu, I. Slavici, N. Volenți, D. Zamfirescu, și alții dintre cari cităm pe G. Murnu, I. Bogdan, N. Iorga, M. Dragomirescu, G. Coșbuc, I. Bogdan-Duica, St. O. Iosif, M. Sadoveanu, D. Nanu, G. Tutoveanu, A. A. Naum, S. Pușcariu, A. C. Cuza, A. E. Pitiș etc. O mulțime de lecturi prea interesante și valoroase. — „Familia“ care înainte cu doi ani a avut fericirea să serbeze jubileul de 40 de ani ai modestei sale activități la aceasta margine extremă a elementului românesc, salută cu bucurie jubileul „Convorbirilor Literare“, care a îndeplinit un rol atât de important în dezvoltarea literaturii române. Prețul volumului 5 lei 25 bani.

Neamul Românesc. Dl N. Iorga, care desvoaltă o activitate atât de mare, ca istoric, conferențiar și director de revistă, a scos la București sub titlul „Neamul Românesc“ o nouă revistă politică. Aceasta nu aparține nici unui partid, ci se ocupă independent de toate chestiunile și de toate evenimentele câte se ivesc și se petrec printre Români pretotindenii, precum și de unele din străinătate. Fondul principal al revistei

este întărirea spiritului național, care în deosebi în lumea mai naltă, unde se conversează numai franțuzește, nu există de loc. Cu multă durere prezintă starea mizeră a poporului, „mii de săraci ai ogoarelor“, copleșiți de evrei. Ne înfioară informațiunea, care ne zăgrăvește cu colori înspăimântătoare ce a ajuns neamul românesc în nordul Moldovei: „Urmașii acelor moldoveni, cari prin a lor voinicie și destoinicie, au dus până în mari depărtări, fama țerii și a neamului, sunt acoperiți acum de o rugină care-i roade și-i nimicește... Nu numai capitalele de județe, ci și toate târgușoarele din aceasta parte a țerii sunt copleșite de evrei, cari, prin neînfrânta lăcomie de câștig și prin lipsa de ori ce scrupul în asta privință, sunt o adevărată primejdie națională. Ei nu numai formează numărul cel mai mare din populația orașelor și orașelelor, nu numai au pus mâna aproape pe întreaga industrie, dar s'au năpustit asupra moșiilor ca arendași-negustori. Popolațiunea română scade neconținut. Cea rămasă o ducă greu, abia târându-și viața de azi pe mâne, din cauza că toate izvoarele de muncă au ajuns pe mâinile evreilor. Starea în care se găsește azi neamul românesc din nordul Moldovei nu poate duce decât la nimicirea și prăpădirea lui.“ Dar nu vom continua schițarea tabloului înfiorător. Indemnăm pe cetitorii noștri să-și procureze aceasta revistă, unde vor găsi informațiuni detaliate. Apare de 2 ori pe săptămână. Prețul de abonament pentru dincoace de Carpați pe un an 17 lei. Redacția și administrația: București, strada Buzesti, 42.

Un nou ziar românesc în Oradea-mare. Duminica trecută a apărut un nou ziar românesc, în Oradea-mare. Titlul este „Gazeta Socială“, apare de 3 ori pe săptămână, prețul de abonament pe an 10 coroane. Proprietar și redactor răspunzător: G. Magyar Ungureanu, colaborator prim Augustin S. Corb. Urâm succes noului confrate!

TEATRU ȘI MUZICĂ.

Di Iacob Mureșianu serbătorit la București. Societatea corală română „Carmen“ din București a dat în săptămâna trecută la Ateneu al treilea concert din anul acesta. A asistat și M. S. Regina. Printre alte bucăți, scrie „Acțiunea Conservatoare“, s'au cântat primele două părți din splendida baladă „Mănăstirea Argeșului“, compoziție gingașă a talentatului compozitor de peste munți dl Iacob Mureșianu. Numerosul public ce a asistat la concert, a rămas pe drept cuvânt entuziasmat de această măiastră compozițiune. Autorul dl Mureșianu, care se află într'o loje, a fost aclamat cu frenezie de mai multe ori. Regina a binevoit să-l invite în loja regală, felicitându-l călduros. „Mănăstirea Argeșului“ poate fi clasificată fără îndoială în fruntea celor mai splendide compozițiuni muzicale naționale. Acelaș ziar scrie, că la dorința reginei, societatea „Carmen“ va cânta într'un viitor concert câteși trele părți ale acestei minunate și duioase balade. Asemenea se va cânta și la expoziție.

Serbarea jubilară la Teatrul Național, pe care am semnalat-o în numărul trecut, organizată de ministerul cultelor în onoarea primarilor și veteranelor veniți din toată țara, la jubileul Regelui, a fost frumoasă și înălțătoare. Despre succes cetim în „Voința Națională“ următoarele: Serbarea s'a deschis cu Imnul Regal, care a

fost ascultat în picioare de întreaga asistență, după care a urmat conferența dlui prof. Gr. Tocilescu, despre viața Regelui și importanța zilei de 10 maiu. La ridicarea cortinei o frumoasă privesc se oferă ochilor: Un cor de 500 de suflete, alcătuit din copiii școalelor primare, elevii școlii normale și corul mixt al societ. muzicale „Hora“, sub conducerea măiestrului Juarez Movilă, a întonat „Imnul Dinastiei“, o compoziție a dlui Movilă cu acompaniamentul muzicii reg. 4. Ilfov no. 21. A urmat apoi „Adio Patrie“ (Movilă) cântat de acelaș cor. Restul programului a fost executat de membrii societății „Hora“, ale carei coruri se părintau succesiv; cel bărbătesc cu „Victoria“ (Möhring) și cel mixt cu „Hora dela Bolintin“ (Gr. Ventura), „La Vie“ (l. Movilă) și „Zis-a Badea“ (Muzicescu) executate cu destulă precisiune. La urmă s'au executat dansuri naționale de un grup de membri ai societății, condus de dl Salmay. Serbarea s'a încheiat cu actul al 3-lea din „Curcanii“, jucat de artiștii Teatrului Național și care a impresionat adânc pe spectatori, mai ales pe veterani, când a început defilarea trupei lor, cari mergeau spre Plevna. Serbarea a plăcut și a avut mare succes.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Daruri pentru catedrala din Sibiu. Pr. SSa Ioan I. Papp, episcopul Aradului, a dăruit catedralei gr. or. române din Sibiu 1000 de coroane. — Dl N. Iorga, cu ocaziunea sfințirii catedralei din Sibiu, a dăruit acesteia 300 cor. pentru a se procură ornate făcute exclusiv de cătră un măestru român.

Schimbări în capitolul gr. cat. din Oradea-mare. În locul repositului preposit Teodor Köváry, a fost numit preposit canonicul dr. Augustin Lăuran, iar canonicii Sarkadi, Juhász și Nyes s'au înaintat; canonic nou, în locul vacant, s'a numit Ioan Butean, archidiacon onorar și director al gimnaziului din Băiș.

Promoțiuni. Dl Cornel Popescu, preot în Deva, a fost promovat la 6/19 maiu la universitatea din Cluj doctor în filozofie. — Dl Octavian Florea a fost promovat la universitatea din Cluj tot în ziua aceea doctor în medicină.

Docent român la universitatea din Cluj. Senatul universitar din Cluj a ales ca docent pentru catedra de literatură română, pe dl dr. Ioan Rățoiu, profesor la gimnaziul din Blaj.

Cenzură de profesor. Dl C. Sulica, originar din Brașov, bursier al fundațiunii Gozdsu, a făcut la universitatea din Budapeste cenzură de profesor din istorie și din limbile clasice.

CE E NOU?

Hymen. Dl Ioan Cimponeriu, pretor în Recițamontană, s'a fidanțat cu dșoara Elena Nicolaevice în Recițamontană. — Dl Nicolae N. Seceleanu s'a cununat cu dșoara Tullia Popea la Tonea. — Dl Vasile Debu din Toderița și dșoara Mărioara Muntean din Agnita s'au logodit. — Dl Carol Banuțiu și dșoara Paula Lopotița se vor cunună la 3 iunie în Dalboșeț. — Dl Ștefan Dragulescu, învățător gr. or. în Varadia, s'a logodit cu dșoara Elena Farca asemenea din Varadia.

Mulțămita regelui Carol. Luni la 8/21 maiu, dl George Gr. Cantecuzino, președintele consiliului de

ministri al României, a dat cetire la adunarea deputaților, mesagiului regal, prin care regele Carol își exprimă mulțămia la jubileul de 40 de ani împliniți în scaunul domniei. Și zice: „Când îmi întorc privirile spre drumul străbătut în acești 40 de ani, când revăd ceasurile cele hotărâtoare ale Domniei Mele, întâiul meu gând este să mulțumesc tuturor Românilor, care în ori ce treaptă au stat, din înaltele diregătorii până la talpa Terii, întotdeauna și în toate împrejurările, cu credință nedrămuțată și cu dragoste nesfârșită, m'au ajutat în îndeplinirea măreței, dar grelei meniri cu care am venit în noua mea patrie acum 40 de ani: reclădirea din temelii a Statului Român. Mai ales gândul meu merge către cei cari nu mai sunt printre noi, și înainte de toți către cei cari pentru asigurarea neatarnării și făurirea Coroanei care stă pe capul meu, au trecut la nemurire în câmpiile de cînste și de slavă. Sărbătoarea de astăzi, care nu este numai a mea, ci a întregului popor, care s'a învrednicit să ajungă unde a ajuns, prin muncă necurmată și prin înțelepciune, strânge și mai mult legăturile d'apurare binecuvântate dintre dinastia mea și națiunea română“.

Academia Română la regele Carol. Sâmbătă la orele 10 jum. a fost primitiți de regele Carol membrii Academiei Române spre a-l felicita la jubileul de 40 de ani. Dl Ioan Kalinderu, președintele Academiei, a rostit o cuvântare în care a stăruit asupra sprîjinului pe care l-a dat și interesului pe care regele l-a avut întotdeauna pentru dezvoltarea și progresul Academiei Române. Regele a mulțumit în termeni elogioși, spunând că Academia este o instituție care face cînste țării. Apoi a vorbit cu toți membri.

Colonia română din Viena regelui Carol. Colonia română din Viena a prezentat regelui Carol un foarte frumos dar jubilar. Prezintarea s'a făcut la finea septămănei jubilar, prin o delegațiune compusă din dnii dr. Sterie Ciurcu, dr. Onciul, dr. Sextil Pușcariu, C. Popovici și dr. Kubinski. Darul este o placă de argint, foarte artistic executată.

Expoziția profesorului Comșa în Sibiu. Pe timpul festivităților aranjate la sfințirea catedralei gr. or. române din Sibiu, dl Demetrie Comșa, profesor la seminarul Andreian, autorul escelentului album „Din ornamentica română“, a aranjat o expoziție de obiecte ale industriei române de casă. Expoziția s'a ținut în două sale mari din pavilionul de patinaj și a făcut onoare țerăniei noastre, atragând lume multă română și străină. Precum aflăm din „Telegraful Român“ au fost expuse o sumedenie de țesături, cusături și brodări, productul destoiniceii mâni a țărancelor noastre și dibăciei țaranului și păstorului român dovedită îndeajuns prin obiectele lucrate și sculptate în lemn. Colecția dlui Comșa întrece și ca numer (peste 2000 obiecte) și în calitate toate expozițiile de acest gen făcute până acum. Toate ținuturile locuite de Români dela noi sunt reprezentate prin produsele cele mai distincte ale artei industriei caznice dela cele mai simple pânzături țesute până la cele mai artistic executate îmbrăcăminte femești acoperite de brocat de aur veritabil. Originalitatea uimitoare a acestei colecții însă bate la ochi prin lucrurile de lemn, cari pentru primadată au fost expuse la vederea publicului. Furci de tors, bețe și ciomege, obiecte pentru casă, cruci, dulapuri etc. încrestate și scobite atât de măiestru, cât ai crede că sunt lucrate în școlile prime

de sculptură sau în fabricile cele mai mari de pe continent. Acelaș ziar, de unde reproduserăm aceste rânduri, crede, că dl profesor Comșa își va transporta colecțiunea la București în expoziția cea mare care se va deschide acolo în luna viitoare.

Expoziție de copii în Apoldul-românesc. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu va aranjă o expoziție de copii în Apoldul-românesc. Comitetul reuniunii s'a adresat la mai mulți medici, cerându-le concursul. Expoziția de copii va fi cât se poate de instructivă din toate punctele de vedere. Se vor ținea și două prelegeri despre cele mai răspândite boale, anume una despre tuberculosă și alta despre urmările alcoolismului. Premiile se vor împărți între mamele vrednice la expoziția de copii.

Un nou notar public român. Dl dr. *Cornel Petric*, fost judecător în Bocșa-montană, a fost numit notar public regesc la Bocșa-montană.

Petrecere românească în Făget. Inteligența română din Valea-Mureșului și a Făgetului va aranjă a doua zi de Rusalii, sub patronajul dlui Alexandru de Mocsonyi, o petrecere dansantă în Făget. Venitul curat este destinat pentru procurarea de cărți și foi pe scama poporului român de pe acolo.

Petrecere de vară în Abrud. Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat și împrejurime va aranjă luni în 4 iunie n., a doua zi de Rusalii, petrecere de vară în grădina dlui George Danciu, promenadă.

Nou avocat român. Dl dr. *Octavian Pavelea* din Năseud a făcut la 19 maiu în Mureș-Oșcrheiu cenzură de avocat.

Maial în Năseud. Junimea școlară dela gimnaziul din Năseud a aranjat sâmbătă la 26 maiu maial în grădina dela gimnaziu.

Știri militare. Locotonent colonelul Simeon Blășiu (nr. 51) a fost trecut la pensie pe ziua de 1 iunie cu prenotare de a fi chemat la servicii locale în cas de mobilizare (domiciliu-Pianul de sus). Au fost numiți medici militari în rezervă: dr. Victor Dumitreanu, (la 43) și dr. Leonida Domide (82).

Lucrări femești române premiate la Paris. La Paris s'a ținut în palatul de cristal o expoziție internațională de lucrări femești. Precum aflăm din „Cronica“ au produs mare admirație și multe laude în ziare, minunatele lucrări de brodărie și dantelărie trimise de atelierul regal din București și de o școală profesională de acolo. Lucrărilor românești li-s'a acordat, cel dintiu, două premii de onoare.

Au murit: Susana Câmpian fiica văduvei Susana Câmpian, jeliță de mirele seu dl Victor Constantinescu și de surori, în Blaj, la 18 maiu, în etate de 21 ani; — *George de Görög*, supralocotenent ces. reg. în retragere, la Oravița, la 18 maiu, în etate de 49 ani; — *Gavril Coltor*, preot gr. cat. în Ulieșul-mare, la 18 maiu, în etate de 49 ani; — *Irina Munteanu*, fiica notarului Simeon Muntean din Blaj, la 21 maiu, în etate de 19 ani; — *Aurel C. Cupșa* student de teologie, la Dej în 5/18 maiu, în etate de 23 ani; — *Petru Stanciu*, proprietar și funcționar penzionat în Ozora la 16 maiu, în etate de 88 ani; — *Alexandru Bolcaș*, tatăl dlui Lucian Bolcaș, în Văleni, comitatul Bihor, la 21 maiu, în etate de 60 ani.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 octombre 1905.

Budapest – Nagyvárad – Predeal – București							București – Predeal – Nagyvárad – Budapest						
		Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.		Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	
Budapest	pleacă	7 25	9	2 35	5 45	9 15	București	pleacă	7 50			9 15	
Szolnok	"	9 37	11 52	7 30	9 27	11 19	Predeal	"	3 32			1 12	
Szajol	"	—	—	7 43	—	11 33	Brassó	sosește	5 00			2 18	
P.-Ladány	"	11 13	2 9	5 57	11 53	12 55	"	pleacă	8 07		5 8	2 45	
Berettyó-Ujfalu	"	11 46	2 53	6 31	12 07	1 33	Földvár	"	8 27		8 58	3 15	
M.-Peterd	"	—	3 5	—	1 00	—	Homorod-Kőhalom	"	10 03		7 44	4 23	
M.-Keresztes	"	—	3 16	—	1 14	—	Segesvár	"	11 40		9 45	5 49	
Bihar-Puspöki	"	—	3 34	—	1 36	—	Medgyes	"	12 40		10 58	6 37	
Nagyvárad	sosește	12 26	3 44	7 07	1 48	2 11	Kis Kapus	"	1 25		11 50	6 50	
Nagyvárad	pleacă	—	4 10	7 14	2 06	2 18	Balázsfalva	"	2 16		12 40	—	
Várad-Velence	"	—	4 17	—	2 31	2 26	Küküllőszeg	"	2 21		12 58	—	
Fugyi-Vásárhely	"	—	4 28	—	2 42	—	Tövis	sosește	3 02		1 42	7 35	
Telegd	"	—	4 49	7 42	3 04	2 51	"	pleacă	3 38	8 48	2 07	8 6	
Élesd	"	—	5 06	†7 55	3 24	†3 05	Nagy-Enyed	"	3 58	9 07	2 29	8 22	
Rév	"	—	5 51	8 15	3 50	3 26	Felvincz	"	4 20	9 30	2 51	8 54	
Csucs	"	—	6 38	9 03	4 56	4 16	M. Ujvár	"	4 27	9 37	2 58	—	
Bánffy-Hunyad	"	—	7 19	9 23	5 34	4 52	Sz. Kocsárd	"	4 32	9 53	3 11	—	
Jegenye	"	—	7 49	†9 57	6 02	—	Ar. Gyéres	"	5 12	10 30	3 48	9 24	
Kolozsvár	sosește	—	8 34	10 30	6 59	5 53	Apahida	"	6 27	11 45	5 02	—	
Kolozsvár	pleacă	5 32	8 50	10 47	8 30	6 11	Kolozsvár	sosește	6 48	12 07	5 24	10 46	
Apahida	"	5 51	9 07	11 11	8 59	6 27	Kolozsvár	peacă	5 23	7 13	12 59	6 5 11 10	
Ar. Gyéres	"	6 54	10 16	12 36	10 41	7 27	Jegenye	"	†6 11	—	†1 42	7 14	
Sz. Kocsárd	"	7 17	10 56	1 40	11 31	7 52	Bánffy-Hunyad	"	6 39	8 47	2 13	7 35 12 23	
M. Ujvár	"	7 29	11 03	1 58	11 40	—	Csucs	"	7 09	9 23	2 44	8 33 12 55	
Felvincz	"	7 35	11 12	2 07	11 50	—	Rév	"	7 49	10 10	3 24	9 27 1 37	
Nagy-Enyed	"	7 54	11 34	2 32	12 20	8 16	Élesd	"	†7 59	10 27	†3 34	9 46 †1 50	
Tövis	sosește	8 11	11 52	2 55	12 46	8 32	Telegd	"	8 11	10 41	†3 45	10 02 2 03	
"	pleacă	—	12 24	—	1 43	8 37	Fugyi-Vásárhely	"	—	10 58	—	10 21	
Küküllőszeg	"	—	1 07	—	2 28	9 5	Várad-Velence	"	—	11 07	—	10 30 2 26	
Balázsfalva	"	—	1 14	—	2 36	—	Nagyvárad	sosește	8 36	11 13	4 09	10 37 2 32	
Kis Kapus	"	—	2 15	—	3 48	9 47	Nagyvárad	pleacă	8 43	11 36	4 15	11 09 2 38	
Medgyes	"	—	2 33	—	4 03	10 01	Bihar-Püspöki	"	8 52	11 47	—	11 19	
Segesvár	"	—	3 47	—	5 43	11	M. Keresztes	"	—	12 05	—	11 39	
Homorod-Kőhalom	"	—	5 35	—	7 54	12 26	M. Peterd	"	—	12 17	—	11 51	
Földvár	"	—	7 16	—	9 40	1 35	Berettyó-Ujfalu	"	9 21	12 29	4 52	12 05 3 18	
Brassó	sosește	—	7 50	—	10 25	2 09	P.-Ladány	"	10 01	1 45	5 51	1 19 4 03	
"	pleacă	—	11	—	—	2 19	Szajol	"	—	—	—	—	
Predeal	sosește	—	1 11	—	—	3 31	Szolnok	"	11 18	3 49	7 32	3 44 5 39	
București	"	—	8 10	—	—	9 10	Budapest	sosește	1 50	6 40	9 35	7 10 7 10	

Nagyvárad – Arad						Arad – Nagyvárad					
		person						Person			
Nagyvárad	pleacă	10 20	4 45	6 53	Arad	pleacă	5 10	11 25	9 30		
Ósi	"	10 30	4 56	7 9	Kétegyháza	"	6 14	12 34	10 54		
Less	"	10 48	5 15	7 20	Csaba	sosește	6 40	12 59	11 24		
Cséffa	"	11 03	5 34	7 58	Csaba	pleacă	6 56	1 38	4 50		
N.-Szalonta	"	11 26	6 02	8 46	Gyula	"	7 19	2 02	5 26		
Kötegyán	"	11 44	6 24	9 25	Sarkad	"	7 40	2 22	5 54		
Sarkad	"	11 54	6 33	9 31	Kötegyán	"	7 51	2 32	6 10		
Gyula	"	12 18	6 57	10 01	N.-Szalonta	"	8 20	2 57	7 02		
Csaba	sosește	12 37	7 18	10 30	Cséffa	"	8 40	3 15	7 31		
Csaba	pleacă	2 05	7 29	4 32	Less	"	9 02	3 33	7 54		
Kétegyháza	"	2 34	7 57	5 03	Ósi	"	9 19	3 49	8 16		
Arad	sosește	3 29	9	6 05	Nagyvárad	sosește	9 34	4 00	8 31		

Numerii cei groși înseamnă timpul dela 6 ore seara până la 4 ore 59 de minute dimineața. — Numerii semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.